

Sayın Dr. Dizdar,

Vatan Gazetesinde 04. 04. 2012 tarihinde yayımlanan söyleşinizi okudum.

Ben Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Öğretim Üyesiyim, Sağlıklı Tavuk Bilgi platformunun Üyesiyim ve Veteriner Tavukçuluk Derneğinin (VTD) de 10 yıldır Başkanlığını yapmaktayım. Derneğimiz Dünya Veteriner Tavukçuluk Derneğinin Türkiye Şubesini oluşturmakta olup et ve yumurta üretimi, kanatlı sağlığı ve bu sektörün ürünlerinin ülkemiz insanların sofrasına sağlıklı bir şekilde ulaşmasıyla ilgili bütün safhalarında inceleme ve araştırmalar yapmakta bunları bilimsel yayımlarımızda, toplantılarda ve web sitemizde duyurmaktayız.(www.vtd.org.tr) Akademik yaşamımın geçen 40 yılı aşkın süresi içinde yapmış olduğum çok sayıda proje ve yayın bulunmaktadır. Bunlardan bir kaçını size yazımın sonunda aktaracağım.

İnsanların sağlıklı beslenmesi ve uzun ömürlü olmaları yönündeki hassasiyetinizi yakından takip ediyorum. Bununla birlikte açıklamalarınızda öyle konulara yer veriyorsunuz ki bunlar kesinlikle doğru değildir ve olmaları da mümkün değildir. Türkiye de kişi başına yıllık tavuk eti tüketimi 20 kg kadardır ve bu hayvanlar sizin de istediğiniz takdirde yakından izleyip görebileceğiniz kümeslerde optimum yaşam koşullarında üretilmektedir. Kümesler sensörlerle donatılmış olup oksijen düzeyi, ısı ve ışık otomatik olarak takip edilmektedir. Bu koşullarda üretilen piliçler 42. Günde kesime sevk edilmektedir. Türkiye de kurulu kesimhaneler AB ülkelerinin benimsediği standartlara sahiptir. Bir diğer ifade ile bu piliçlerin AB ülkelerine satılmalarında hiçbir kalite noksanlığı yoktur. Kimi dünyaca ünlü ve ülkemizde faaliyet gösteren fast food zinciri firma bu güven içersinde tavuk etlerini iç tüketimden karşılamakta ithalat gereği duymamaktadır. (Tablo 1. Etlik piliçlerde gelişim)

Tablo 1. Etlik piliçlerde gelişim					
Yıllar	1925	1945	1965	1985	2005
Kesim yaşı, gün	112	84	63	49	42
Canlı Ağırlık,kg	1.0	1.4	1.6	1.9	2.4
Yemden yararlanma (yem,kg/Canlı Ağırlık,kg)	4.7	4.0	2.4	2.0	1.7
Ölüm,%	18	10	6	5	4

Söz konusu tarihli yazınızda yer alan bazı ifadelerinize tek tek dönecek olursak;

- Türkiye de 2006 yılından bu yana yem katkı maddesi olarak büyütme amaçlı antibiyotik kullanılmamaktadır. AB ülkeleri bu konuda son derece titizdir ve antibiyotik kullanımı yasaklanmıştır. AB nin bu kararını takiben de Türkiye bu uygulamaya başlamıştır. ABD de ise Antibiyotik kullanımı sürmektedir.
- Piliçlerin büyüme süresinde güneşe çıkartılıp çıkartılmamasındaki temel dayanak kapalı alanda piliçlerin hastalıklara ve çevre koşullarına karşı korunabilme kolaylığıdır. Yoksa kemikleriyle ilgili bir sorun yoktur. Etlik piliçlerin güçlü bir

kemik yapısı olmasa üzerinde ki kas kitlesini taşıyamaz ve 42 günde 2.5 kg canlı ağırlığa ulaşamaz. Eğer bir etlik piliç resmini internetten indirip bakarsanız kartalı andıran duruşu ile güçlü kemik yapısını kalaylıkla görürsünüz. Hayvanların kaçmamasının kemik yapısı ile ilgisi yoktur. Bu piliçler ağırkanlı hayvanlardır. kümes içersinde de çok hareketli değillerdir. Kesimhanelere de bir yol katederek geldikleri için yorgunluktan hareketleri daha azalmaktadır.

- Yazınız daki “Düşünebiliyor musunuz 1.7 kilo yemle 1 kilo tavuk elde ediyorlar. Böyle bir dönüşüm var mı dünyada” diye sormanızda son derece ilginç. Ben size ekte son 10 yıl içersinde etlik piliçlerde tüketilen yem ve ulaşılan canlı ağırlığa ilişkin olarak yapılan binlerce araştırmadan birkaçın gönderiyorum.(Tablo 2.) Sayın Dr. Dizdar ben size TÜBİTAK destekli olan kendi çalışmamızın da bir bölümünü gönderiyorum. Sanıyorum TÜBİTAK’ın proje kontrollerini yapan akademisyenler konunuyu çok iyi bilmektedirler. Bu çalışmalarda daha 10 yıl önce 1.7 kilo yemle değil daha az 1.63 kg yemle 1 kilo canlı ağırlık aldığımız görülecektir. Ne ben ne de diğer öğretim üyesi arkadaşım bu sonuçları alırken hormon kullanmadıkları gibi hormonu görmemişlerdir dahi. Çünkü gerçekten bunlara gerek yoktur. Bu hayvanların kapasitelerinin genetik yapılarından kaynaklandığı % 85, büyüme de yemin katkısının % 15 düzeylerinde kaldığı ek tabloda görülecektir. (Tablo 2.3.4.)

Tablo 2. Son 10 yıl içersinde etlik piliçlerde tüketilen yem ve ulaşılan canlı ağırlığa

	Canlı Ağırlık, g	Yemden Yararlanma Oranı
Leeson ve Summers (2008)	2255♀♂ karışık	1,81
Safalaoh (2006)	2057♀♂ karışık	1,84
Engberg ve ark. (2004)	2092♀♂ karışık	1,68
Pelicia ve ark. (2010)	2810♀	1,77
Keralapurath ve ark. (2010)	2177♀♂ karışık	1,81
Mountzouris ve ark. (2007)	2215♀♂ karışık	1,81
Mehri ve ark. (2010)	2393♀♂ karışık	1,72
Saenmahayak ve ark. (2010)	2596♀	1,64
Kalmar ve ark. (2010)	2555♀	1,66

Sayın Dr. Dizdar aşağı idaki makale arkadaşarımla birlikte yapılan ve bir yabancı dergide yayımlanan makalemizin performans sonuçlarının bir bölümü

Effects of diets supplemented with yeast (*Saccharomyces cerevisiae*) products or/and hops (*Humulus lupulus*) on growth performance and intestinal morphology in broilers

P. SAKAKLI1, A. ERGUN1, B.H. KOKSAL2*, A.G. BAYRAKTAROGLU3, O. SIZMAZI

*1*Department of Animal Nutrition and Nutritional Disease, Faculty of Veterinary Medicine, Ankara University, 06110, Ankara, TURKEY.

Sonuçların bir bölümü (tamamı indirilebilir.)

Day 42 canlı ağırlık 2423.70 g

FCR yemden yararlanma düzeyi 1-42 günler 1.660

Tablo 3. Broiler performansında elde edilen iyileşmede genetik ve beslemenin payı,%

Özellik	Genetik	Beslenme
büyüme hızındaki artışta	85	15
karkas veriminde elde edilen iyileşmede	91	9
yemden yararlanma oranındaki iyileşmede	62	38

Tablo 4. Broilerlerde 2'şer haftalık gelişim

Haftalar	Canlı ağırlık, g	Canlı ağırlık artışı, g	2., 4. ve 6. haftalarda yem tüketimi, g	Yemden yararlanma düzeyi
2	409	365	445	1.21
4	1371	1944	2966	1.53
6	2654	2611	4256	1.63

“Yumurtada ne var ki?”

Günde iki-üç defa yumurtlatabilmek için tavuğa mutlaka bir şey yapmak zorundasınız. Çünkü bu kadar yumurtlama hayvanın doğasının dışında bir şey.”

Ben bu ifadenin bir şaka olduğunu düşünüyorum. Yoksa biyoloji bilen hiç kimse bunu ciddi olarak söylemez, söylememelidir. Tavuklarda yumurtalıktan yumurta kanalına düşen bir yumurta sarısının yumurtlamaya kadar geçen süre 24.5- 25 saattir. Bu sürenin yalnız 11 saati yumurta kabuğunun oluşumu sırasında geçer. Ve bir yumurta yumurtlanmadan bir sonraki yumurta kanalına düşmez. Hormon vererek dahi bunu gerçekleştirmek mümkün değildir. Bir ticari yumurtacı melez yumurta tavuğu bir yılda, 365 günde 320 yumurta ancak yumurtlar. Bir başka ifade ile ancak 10 günde 9 yumurta verebilir. “Günde ik-üç defa yumurtlatılabilmektedir” ifadesi kesinlikle mümkün değildir.

“Yediğimiz yumurtadan hormon alıyoruz” devamında da “Batman’dan çiftçi telefon ediyor, altıncı düşüğü yapmış eşi... Kars’tan genç bir köylü telefon ediyor, Marketten alıyormuş tavuğu, çünkü Kars’ta kuş gribi hikâyesinden sonra 2.5 milyon köy tavuğu yakılınca ellerinde tavuk kalmadı...” şeklinde bir ifade yazınızda yer almaktadır.

Yumurta tavuklarının yemine de hormon katılmamaktadır. Çünkü buna gerçekten gerek yoktur. Sanıyorum buna ilişkin olarak yukarıdaki açıklamam yeterlidir. Kars’ ta kuş gribinden 2.5 milyon köy tavuğunun yakılması sonucu ellerinde tavuk kalmaması belki bu uygulamanın yapıldığı 2006 yılının Ocak-Şubat ayları için bir anlam ifade edebilirdi ama takdir edersiniz ki 2012 yılında bu ifadenin bir anlamı yoktur. Bu gün o bölgede eskisinden daha fazla köy tavuğu bulmanız mümkündür.

Sayın Dr. Dizdar hassasiyetinizi takdir ediyorum, ama lütfen açıklamalarınızı bilimsel olgularla destekleyiniz, şehir efsanesi olacak duyularla değil.

Saygılarımla.

Prof. Dr. Ahmet Ergün
Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi
Hayvan Besleme ve Beslenme Hastalıkları
Anabilim Dalı Başkanı
Dışkapı 06110 ANKARA
Tel-fax: 0312 5172565
Tel: 0312 3170315/282
e-posta: aergun@ankara.edu.tr